

Leidinio „LIETUVOS KARŽYGLIAI“ anotacija

Kodėl Lietuvos 1000-metis ir ši knyga?

Surinkti po grūdą Lietuvos istoriją – šios kartos užduotis. Keičiantis generacijoms, vis mažėja galimybių sutikti tuos, kas tiesiogiai matė kuriamą Lietuvos valstybę.

Šiandieninė Lietuva už savo buvimą pirmiausia turi būti dėkinga 1918-ųjų savanoriams. Jų asmenybės žymi labai svarbų 1000-metės Lietuvos etapą – naujų laikų Lietuvos valstybės sukūrimą bei jos nepriklausomybės apgynimą.

Skirta labiausiai valstybei nusipelnusiems asmenims

Enciklopedinis žinynas „Lietuvos karžygliai“ būtent skirtas 1919-1923 metų nepriklausomybės kovų didvyriams – Vyties Kryžiaus kavalieriams. Iš viso aprašyti 1,770 asmenų (6 tomai maždaug po 800-900 puslapių).

Archyvai iš viso pasaulio

Tai iš Centrinio valstybės archyvo, Lietuvos ir užsienio (Belgijos, Olandijos, Prancūzijos, Latvijos, Čekijos, Suomijos) karo archyvų surinkta medžiaga su artimųjų prisiminimais, gausiai iliustruota. Jau dabar turima 9 tūkstančiai portretų ir dokumentų faksimilių. Absoliuti medžiagos dalis niekada nebuvo skelbta. Apie kiekvieną aprašomą asmenį pateikiama archyvinė ir bibliografinė rodyklė, minint prieškarinius, išeivijos ir šiandieninius, Lietuvos ir užsienio šaltinius.

Knygos pristatymas – didelėje parodoje

Planuojama baigti leisti 2008 metų lapkričio 23 dienai. Jos užbaigimą ir pristatymą visuomenei norime sutapatinti su didele paroda apie Vyties Kryžiaus kavalierius Vilniaus Arsenale (skiriant knygą ir parodą Lietuvos kariuomenės 90-mečiui), kuri būtų rengiama ne iš muziejų fondų, o knyga inspiruotų „suneštinę parodą“ – iš šeimų relikvijų.

Mirštančios kartos liudijimas

Ši didelė knyga siekia užfiksuoti nueinančios kartos žinias: 1896-1900 metais gimę patys Vyties Kryžiaus kavalieriai. Paleisti iš armijos, po nepriklausomybės karo jie kūrė šeimas, 1924-1930 metais gimė jų vaikai. Būtent ši paskutinė, juos pažinojusių ir artimų didvyriams karta šiuo metu nužengia į nebūtį. Knyga dar gali užfiksuoti jų autentiškus prisiminimus.

„Pilietinės visuomenės enciklopedija“

Tam autoriui buvo reikalinga didžiausio šalies dienraščio „Lietuvos rytas“ parama – pasiekti didvyrių šeimas, juos pažinojusius žmones Lietuvos provincijoje. Netoli 600 šeimų jau pateikė nuotraukas ir prisiminimus knygos rengėjui. Toks žmonių dalyvavimas Lietuvos istorijos rašyme skatina pilietinį aktyvumą, padeda formuoti pilietinę visuomenę, kuri ir yra pagrindinis šiandienos tikslas.

Parama valstybės istorijai – ir iš nevalstybinių šaltinių

Kadangi nerealu tikėti tokį didelį projektą išleisti iš valstybės lėšų, ketinu pasitelkti garbias ir šalyje žinomas nevyriausybinės institucijas. Pirmiausia tai dienraštis „Lietuvos rytas“. Neišvengiamai teks kreiptis paramos į privačias verslo kompanijas ir esu įsitikinęs, kad kilni knygos paskirtis bei ankstesnis įdirbis (be valstybės paramos leidžiant gana nemažus istorinius veikalus „Už nuopelnus Lietuvai“) užtikrina sėkmę.

„Mūsų miestelio didvyriai“

Knygoje bus pateikiama ir didvyrių geografinės kilmės lentelės – iš kokios apskrities, iš kokio valsčiaus kilę didvyriai (pavyzdžiui, Krekenavoje ir apylinkėse gimę 24 Vyties Kryžiaus kavalieriai, Ramygaloje - 15, Leipalingyje – 9, Salake - 8, Seirijuose - 8, Garliavoje – 44).

Esame su Lietuvos savivaldybių asociacijos vadovybe sutarę, kad geografinės lentelės ir didvyrių biografiniai duomenys bus pagrindas kreiptis į seniūnijas, kviečiant

surasti bei sutvarkyti šių didvyrių kapus (keli šimtai kapų nuotraukų bus pateikiamos ir knygoje). O mokyklose galima būtų įvesti „Mūsų miestelio istorijos pamoką“. Todėl čia matau ir gerą bendradarbiavimą su Švietimo ir mokslo ministerija.

Kad 1000-metis pasiektų kiekvieną miestelį, kiekvieną šeimą

Knygos tikslas būtų išjudinti visuomenę, įjungti kuo platesnes grupes į pasirengimą jubiliejui, parodyti dažnos, jeigu ne kiekvienos šeimos sąryšį su istorija ir Lietuvos valstybe. Užfiksuoti jau nueinančių nebūtin 1918-1923 metų nepriklausomybės karo didvyrius prisimenančių atsiminimus, svarbius šalies istorijos faktus.

Enciklopedinė knyga – mano autorinis darbas, konsultuojant Enciklopedijų leidyklai, talkininkaujant kitiems istorikams. Paramą suteiks Krašto apsaugos ministerija.

Visuomenė jau remia projektą

Dabartinė situacija: Pirmųjų tomų rankraštis jau užbaigtas. Visos knygos rankraštis paruoštas maždaug 95 procentais (yra surinkta daugiau kaip 9 tūkstančiai iliustracijų, praktiškai visų Vyties kavalierių biografijos). Visuomenė jau žino apie ruošiamą projektą ir žmonės patys siūlo medžiagą.

Aukštas lygis – garantuotas

Mano knygos apie Lietuvos apdovanojimus jau yra išleistos Danijoje, Čekijoje ir Ispanijoje. Ir kiti ankstesni projektai garantuoja, kad knyga bus išleista profesionaliai: mano knyga „Už nuopelnus Lietuvai“ 2001 metais buvo pripažinta Gražiausia metų Lietuvos bibliofilinė knyga, o visas dvitomis „Už nuopelnus Lietuvai“ buvo pažymėtas 2006 metų aukšta Europos Hessenthalio premija už faleristiką (įteikiama Vokietijoje).

Vilius Kavaliauskas

Vilnius-4, Blindžių g. 31-9, tel. (+370-5) 275 0595, kavaliauskas@aiva.lt

